

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av vattenlagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar av vattenlagens stadganden om prövning av förutsättningarna för tillstånd till byggande så att vid intressejämförelse, dvs. en jämförelse mellan nytta och men, beaktas även s.k. avtalade skador, dvs. kostnaderna för skador eller rättigheter i fråga om vilka den som ansökt om tillstånd särskilt avtalat med dem som saken gäller. Vid byggande av vat-

tenkraft skall även annat än vattenkraftsnyttan tas i beaktande. Ändringarna berör inte avloppsvattenprojekt. Jämförelseprincipen skall i övrigt gälla prövning av förutsättningarna för alla projekt som kan jämföras med byggande.

Samtidigt föreslås i lagen vissa tekniska ändringar eller ändringar som annars är av mindre betydelse.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget

Vattenlagens (264/61) tillståndssystem reviderades senast genom en lagändring som trädde i kraft den 1 augusti 1994. Då justerades bl.a. förutsättningarna för meddelande av tillstånd till byggande så att allmänt behov inte längre är en alternativ förutsättning för tillstånd, utan en heltäckande kartläggning av nytta och men kan i alla situationer tryggas genom en s.k. intressejämförelse. I detta skede gjordes ännu inte motsvarande ändringar i de särskilda stadganden som gäller för meddelande av tillstånd för vissa flotts- och grundvattensprojekt, varför tillståndsmyndigheten i dessa fall kan vara bunden t.ex. av det områdesobjekt som sökanden valt, trots att det skulle finnas alternativ som förorsakade mindre men.

En intressejämförelse enligt vattenlagen i samband med byggnadsprojekt omfattar de förmåner som projektet medför samt av projektet orsakade skador, men och andra förmånsförluster både från enskild och allmän synpunkt. Stadgandena omfattar byggande i

mycket vid bemärkelse. De gäller allt från enskilda bryggor, vallar och fyllnadsarbeten till omfattande vattenståndsregleringar och vattenregleringsprojekt, oberoende av vilka intressen ett projekt tjänar.

I fråga om sådana faktorer som kan värderas i pengar anges värdet i markbelopp. Den nytta som beaktas vid en jämförelse i pengar avser å andra sidan bruttonyttan, i motsats till vad som är fallet t.ex. i Sveriges vattenlagstiftning, som påminner mycket om Finlands vattenlag. Detta innebär att myndigheterna kan vara tvungna att meddela tillstånd för ett projekt som är ekonomiskt olönsamt också i det fall att sökanden samtidigt får rätt att ingripa i någon annans skyddade rättigheter eller förorsaka menlig miljöpåverkan. Eftersom också s.k. avtalade skador dvs. kostnaderna för sådana skador och sådana nyttjanderätter i fråga om vilka den som ansökt om tillstånd för projektet särskilt kommit överens med dem som saken gäller hänförs till kostnaderna för ett projekt och sålunda lämnas utanför intressejämförelsen, kan tillståndsprövningen bli avsevärt

begränsad när det gäller att bedöma den totala miljöpåverkan.

Vid en jämförelse mellan vattenlagarna i Finland och Sverige bör det å andra sidan beaktas att det också finns andra olikheter mellan dem än den ovan nämnda. Enligt den svenska vattenlagen skall den enskilda och allmänna nyttan överstiga kostnaderna, medan den finländska lagen förutsätter att nyttan skall vara betydande i jämförelse med förmånsförlusterna.

Vid projekt som avser ibruktage av vattenkraft skall med avvikelse från huvudregeln såsom förmån beaktas endast den energiekonomiska nyttan.

2. Föreslagna ändringar

Den revidering som 1994 gjordes av tillståndssystemet föreslås kompletterad. I samband med tillståndsprövningen för alla de företag på vilka 2 kap. tillämpas skall enligt förslaget även avtalade skador och därmed jämförliga nyttjanderätter samt anskaffningskostnader för nödvändiga områden beaktas. Andra kostnader skall inte heller i fortsättningen beaktas, men ändringen innebär i vilket fall som helst ett steg i riktning mot beaktande av den verkliga nettoytan i stället för bruttoyttan. Avloppsvattentillstånden lämnas även i fortsättningen beroende av en på ett annat sätt strukturerad reglering av tillståndsförutsättningarna.

Själva intressejämförelsen utsträcks nu till att omfatta också tillståndsstadgandena i 5 kap. 13 § och 9 kap. 8 §, som inte berördes av 1994 års reform.

Riksdagens miljöutskott anser det synnerligen viktigt att fortsätta 1994-års reform i de båda syften som nämns ovan.

Därutöver föreslås smärre justeringar i vissa stadganden som gäller gränsen mellan land- och vattenområden, utnyttjande av vattenområdet utanför strand, tillstånd att inleda arbeten samt dikning.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har inga statsekonomiska eller nämnvärda privatekonomiska verkningar. Dess miljöverkningar består av att syftet är att garantera ett fullständigt beaktande av miljöverkningarna i all prövning av förutsättningarna för vattnekonomiska projekt.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. Flera myndigheter och sammanslutningar har avgivit utlåtanden. I det propositionsutkast som låg till grund för utlåtandena var intressejämförelsen enligt riksdagens miljöutskotts ställningstagande uppbyggd på principen om nettoytan så, att samtliga kostnader för företaget beaktas. Remissinstanserna hade mycket divergerande åsikter i denna fråga. Bland annat finansministeriet och miljöministeriet ställde sig positivt till en övergång till ett system där nettoytan beaktas, medan handels- och industriministeriet och jord- och skogsbruksministeriet samt elproducenterna och industrins organisationer motsatte sig en sådan reform. Under den fortsatta beredningen har förslaget omarbetats så att övergången till nettoprincipen inte sker fullt ut, utan begränsas till privaträttsligt avtalade skador och nyttjanderätter. Till förslaget har samtidigt fogats ett stadgande som innebär att den nytta som skall beaktas vid byggande av vattenkraft omfattar även annat än vattenkraftsnyttan, vilket bidrar till strävan efter en så heltäckande intressejämförelse som möjligt.

Den omfattande revidering av vatten- och miljötillstånd som för närvarande bereds kommer inte att beröra förutsättningarna för att meddela tillstånd att bygga i vattendrag.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

1 kap. 6 §. I paragrafen stadgas om den strandlinje enligt medelvattenståndet som territoriellt definierar ett vattendrags eller ett annat vattenområdes gräns mot landområdet. Det är fråga om ett vattenrättsligt begrepp, inte t.ex. om en fastighetsgräns. Det medelvattenstånd som avses i paragrafen kan på grund av fenomenet med landhöjning inte som sådant tillämpas som havsstrandlinje, i fråga om vilken utgångspunkten för gränsen mellan land- och vattenområde i praktiken har ansetts vara det s.k. teoretiska medelvattenståndet, som utöver växlingarna i vattenståndet också beaktar landhöjningen. Kapitets 3 §, som definierar vattenlagens tillämpning på Finlands territorialvatten på havsområdena, har genom en lag som trädde i kraft i början av 1995 ändrats så att i paragrafen hänvisas till lagen om gränserna för Finlands territorialvatten (463/56). Denna lags 3 § har å sin sida ändrats genom en lag som trädde i kraft den 30 juli 1995 så att i paragrafen hänvisas till lagen om gränserna för Finlands territorialvatten mot landsidan avses ovan nämnda strandlinje enligt det teoretiska medelvattenståndet. Det är konsekvent att samma strandlinje anger gränsen mellan land- och vattenområde även vid tillämpning av 6 §. Det föreslås därför att i paragrafen görs samma justering som redan gjorts i 3 §.

Samtidigt föreslås att tidsangivelsen i paragrafen justeras så att i den beaktas även den praktiska situation när vattendomstolen i ett tillståndsärende som berör vattenståndet t.ex. vid tillämpning av 2 kap. 7 § redan på förhand måste basera sitt avgörande på beräkning av ett visst framtida vattenstånd, även om inga iakttagelser ännu kan finnas om detta.

1 kap. 28 §. I paragrafen stadgas om strandägarens eller strandinnehavarens rätt att utan vattenägarens samtycke uppföra vissa anläggningar som utsträcker sig till dennes vattenområde. Stadgandet avser att gälla endast strandägarens eller -innehavarens enskilda anläggningar som betjänar användningen av fastigheten. Paragrafen gäller inte båtbyggor för allmänt eller kommersiellt bruk, utan på sådan nyttjanderätt som dessa byggor kräver har i praktiken tillämpats 2 kap. 7 § och ibland 8 §. Ur denna synvinkel

är orden "för enskilt behov" inkonsekvent placerade i gällande 1 kap. 28 §, även om denna omständighet i praktiken inte har haft någon nämnvärd betydelse för den praktiska tillämpningen av stadgandet.

Det föreslås att ordalydelsen justeras så att den motsvarar syftet med stadgandet. Samtidigt föreslås att också förtöjningsboj uppräknas i paragrafen. Å andra sidan stryks uppräknningen av badhus, tvätthus och badstuga på annans vattenområde såsom föråldrat. Uppförandet av dessa anläggningar begränsas i praktiken ändå av stadganden i byggnadslagen (370/58) och byggnadsordningar. Om dessa emellertid i enskilda fall tillåter nybyggen av denna typ på vattenområde, skall byggaren erhålla behövlig nyttjanderätt av den som äger området eller hos vattendomstolen ansöka om sådan nyttjanderätt som avses i 2 kap. vattenlagen. Ändring påverkar inte redan uppförda anläggningar.

2 kap. 11 §. Paragrafen innehåller stadganden om den nytta samt de skador, men och andra förmånsförluster som beaktas vid den s.k. intressejämförelse enligt 2 kap. 6 § 2 mom. som skall göras vid meddelande av tillstånd till byggande i vatten. För att tillstånd skall kunna beviljas bör jämförelsen visa att den nytta som åtgärden medför är betydande i jämförelse med den skada, det men och den förmånsförlust som den orsakar.

Nämnda 2 kap. 6 § har på det sätt som framgår av den allmänna motiveringen ändrats från och med den 1 augusti 1994 (553/94). I sitt betänkande om regeringens proposition (RP 17/1994 rd) anförde riksdagens miljöutskott (MiUB 5/1994 rd) att det vid beredningen av lagförslaget hade fäst uppmärksamhet vid behovet av en strukturell ändring av den intressejämförelse som avses i 2 kap. 6 och 11 §§ på ett sådant sätt, att även de kostnader som sökanden åsamkas beaktas i jämförelsen. Den omständigheten att myndigheterna kan bli tvungna att meddela tillstånd även för olönsamma företag som dessutom tillåts förorsaka miljöskador och andra kränkningar av allmänt intresse samt rätt att inkräkta på andras skyddade rättigheter kan redan tidigare ha ansetts som ett missförhållande. I detta avseende har vattenlagen avvikit från vattenlagstiftningen i

t.ex. Sverige. Miljöutskottet hänvisade också till den strävan att utveckla vattenlagen som framgick av motiveringen till regeringens proposition, och ansåg det synnerligen viktigt att revideringen av vattenlagen fortgår i detta avseende.

Det har emellertid framgått att det inte är helt problemfritt att i vattenlagens system utgå från netto nyttan och det råder starkt divergerande uppfattningar i denna fråga. Kostnaderna för flertalet vattenekonomiska åtgärder kan uppskattas separat för det enskilda projektet utan någon direkt anknytning till en egentlig företags- eller affärsekonomi, men när det gäller t.ex. energihushållningsbyggande kan det i praktiken visa sig svårt att hålla i sär ekonomin för ett enskilt byggnadsprojekt från sökandebolagets affärsekonomi. Den strukturella obalans i tillståndsprövningen som nu framkommit är mest uppenbar i fråga om de kostnader som uppkommer på grund av s.k. avtalade skador, eftersom den gällande lagen ställer även dessa utanför intressejämförelsen. Det föreslås därför att intressejämförelsen kompletteras endast med sådana kostnader, som förädlas av ovan nämnda avtalade skador eller nyttjanderätter.

På ovan anförda grunder föreslås det att paragrafens 2 mom. ändras så att som sådana förmånsförluster som skall beaktas i den intressejämförelse som avses i 2 kap. 6 § skall även anses kostnader för sådana skador och nyttjanderätter, om vilka sökanden för projektets genomförande har avtalat särskilt med vederbörande, ävensom anskaffningskostnaderna för sådana områden som i samma syfte frivilligt har överlåtits till sökanden, dock så att den andel som motsvarar en förhöjning enligt 11 kap. 6 § inte beaktas. Av byggandet orsakade skador, men och andra förmånsförluster som skall ersättas beaktas således såsom poster som minskar den nytta företaget medför, oberoende av om avtal om ersättningarna träffas utanför tillståndsförfarandet eller om de bestäms genom vattenrättsliga tvångsåtgärder. För klarhetens skull skall som värdet av anskaffningskostnaderna för avtalade nyttjanderätter och områden betraktas de faktiska vederlagen, och inte beloppet av den ersättning som vattendomstolen på tjänstens vägnar skulle ha bestämt ifall inget avtal om rätten hade träffats utanför tillståndssystemet. De faktiska vederlagen kan anses med tillräcklig noggrannhet avspegla det privaträttsliga värdet

av motsvarande miljösador. Om motsvarande, av vattendomstolen fastställda ersättning skulle höjas till halvannan gång värdet på det sätt som avses i 11 kap. 6 §, skall den del som motsvarar förhöjningen dock avdras.

Ändringen föreslås även gälla den situation som avses i 3 kap. 3 § 2 mom. och 8 kap. 6 §. För jämlikhetens skull föreslås å andra sidan att 3 kap. 3 § 2 mom. ändras i fråga om vilken nytta som skall beaktas.

För att trygga en heltäckande intressejämförelse föreslås 2 mom. förtydligat även i det avseendet att i diknings- och vattens tandsregleringsprojekt enligt lagens 6 och 7 kap. skall de förmånsförluster som åsamkas dem som drar nytta av en torrläggning och som mot sin vilja åläggs att delta i kostnaderna för företaget, dvs. de passiva delägarna, beaktas i jämförelsen såsom poster som minskar nyttan av projektet på samma sätt som motsvarande förluster som åsamkas helt utomstående beaktas. Det ovan sagda gäller situationer där 2 kap. 6 § tillämpas med stöd av hänvisningsstadgandet i 6 kap. 2 § eller 7 kap. 3 §.

De föreslagna ändringarna påverkar inte tillståndsprövningen i avloppsvattenärenden enligt 10 kap., eftersom denna berörs av ett särskilt stadgande i 10 kap. 24 §, där jämförelseobjekten utgörs dels av den förmån som erhålls av en åtgärd som orsakar förorening och dels av det men som åtgärden orsakar. I detta avseende finns i 10 kap. inga hänvisningar till 2 kap.

2 kap. 26 §. Den paragraf som gäller tillstånd att inleda arbeten gavs sin nuvarande utformning år 1982. Syftet med 1982-års reform var att eliminera de missförhållanden som i fråga om rättsskyddet hänförde sig till inledandet av arbeten. Paragrafens 1 mom. nämner tre alternativa förutsättningar för inledande av arbeten innan tillståndsbeslutet vunnit laga kraft. Enligt den förutsättning som nämns i 2 punkten kan tillstånd beviljas om uppskov med inledandet av arbetena skulle förorsaka sökanden betydande skada och arbetet kan inledas utan att övriga former för utnyttjande av vatten eller vattenmiljön och dess funktioner förorsakas avsevärt men, såvida tillstånd förvägras eller villkoren i tillstånd ändras till följd av ändringsansökan. T.ex. i fråga om bassängprojekt är det emellertid inte väsentligt om företaget förorsakar en oåterkallelig förändring av vattenmiljön eller landmiljön. För att komma

ifrån denna inkonsekvens föreslås ordalydel- sen justerad så att olika naturvärden behand- las på ett likvärdigt sätt.

3 kap. 3 §. Enligt paragrafens 2 mom. är förutsättningarna för meddelande av kraft- verkstillstånd huvudsakligen de samma som i allmänhet vid byggande i vattendrag. Ett viktigt undantag är dock stadgandet om att vid prövning av förutsättningarna för med- delande av kraftverkstillstånd skall som nya beaktas endast det tjugofaldiga beloppet av priset på den elektricitet som årligen i medeltal utvinns, vilket är det kapitaliserade värdet av vattenkraften beräknat enligt en femprocentig räntesats. Å andra sidan skall alla de förmånsförluster som företaget orsa- kar beaktas på sedvanligt sätt i enlighet med stadgandena i 2 kap. 11 §. Samma stadgan- den tillämpas med stöd av hänvisningsstad- gandet i 8 kap. 6 § i fråga om vattenkraft vid vattenregleringsprojekt. Lagen känner inte till några motsvarande avvikelser från huvudregeln för vilka faktorer som skall beaktas vid intressejämförelsen.

Eftersom 2 kap. 11 § föreslås ändrad så att förmånsförlusterna i större utsträckning än för närvarande beaktas vid tillståndspröv- ningen, föreslås det samtidigt att det princi- piella undantagsstadgandet i 3 kap. 3 § 2 mom. upphävs så att även vid energi- hushållningsprojekt beaktas hela den nytta som projektet medför. Ändringen kommer att underlätta tillämpningen av särskilt 8 kap. 6 §, eftersom tillämpningen av 3 kap. 3 § 2 mom. vid vattenregleringsprojekt som tjänar flera än ett användningsändamål har visat sig mycket problematisk.

5 kap. 13 §. I det betänkande av riksdag- ens miljöutskott som relaterades ovan i samband med 2 kap. 11 §, konstaterades att uppmärksamhet fästas vid behovet av en så- dan justering av 5 kap. 13 § om tillstånd för flottningsställen som motsvarar 2 kap. 6 §. Enligt paragrafen är t.ex. en förutsättning för meddelande av tillstånd att placera och byg- ga ett lossningsställe för flottning enbart att flottning i viss del av vattendrag anses vara av betydelse från allmän synpunkt. I detta för hela vattenlagen exceptionella stadgande tillmäts intressejämförelsen eller en med tan- ke på andra förmåner misslyckad placering av lossningsstället ingen betydelse. Denna ensidighet har visserligen i rättspraxis i vissa fall kunnat avhjälpas med stöd av 2 kap. 10 §. Miljöutskottet ansåg i sitt ovan relaterade betänkande det vara synnerligen viktigt att

fortsätta revideringen av vattenlagen i detta avseende.

Utgående från detta och med hänsyn till att motsvarande ändringar redan gjorts i 2 kap. 6 § föreslås det att 5 kap. 13 § justeras så att förutsättningar för meddelande av till- stånd är desamma som vid byggande i vat- tendrag i allmänhet. Justeringen görs genom komplettering av hänvisningsstadgandet i paragrafens 3 mom., samtidigt som stadgan- dena i 1 och 2 mom. om särskilda förutsätt- ningar slopas. Detta leder till att flottningens betydelse från allmän synpunkt inte som så- dant och ensidigt innebär att tillstånd med- delas, utan de stadganden om tillståndspröv- ning som allmänt skall tillämpas på byggan- de i vattendrag skall enligt förslaget även gälla sådant byggande som avses i 5 kap. 13 §. I de flesta fall skall således en jämförelse enligt 2 kap. 6 och 11 §§ mellan nytta och men göras.

6 kap. 10 §. Paragrafens 3 mom. försätter vid dikning staten, i praktiken framför allt Forststyrelsen, i egenskap av markägare i en ställning som avviker från andra markägares. Sedan Forststyrelsen ombildats till ett statligt affärsverk finns det inga skäl att bibehålla stadgandet. Det föreslås därför att det upp- hävs. Vidare föreslås det att ordalydelsen i paragrafens 2 mom. justeras så att den för- äldrade benämningen vattennämnd ersätts med benämningen miljövårdsnämnd.

9 kap. 8 §. Enligt gällande 1 mom. i den- na paragraf, som reglerar förutsättningarna för meddelande av tillstånd för grundvatten- täkt och andra i 1 kap. 18 § avsedda åtgär- der, är en förutsättning antingen att nyttan av åtgärden är avsevärt större än skada, men och annan förlust av förmån eller att allmänt behov påkallar åtgärdens vidtagande. Med stöd av kapitlets 10 § sker jämförelsen av men och förmåner enligt 2 kap. 11 § på samma sätt som vid byggande i vattendrag i allmänhet.

Den tidigare alternativa förutsättningen som utgick från allmänt behov och som för- hindrade en balanserad bedömning i vatten- domstolen av men och nytta slopades år 1994 från 2 kap. I miljöutskottets betänkan- de, till vilket refererades ovan i samband med 5 kap. 13 §, ansågs det synnerligen vik- tigt att motsvarande ändring görs i 9 kap. 8 §. Det föreslås därför att den förutsättning som utgår från allmänt behov slopas, så att i stället en likadan intressejämförelse skall göras som i samband med andra vattenhus-

hållningsprojekt. Detta innebär att förutsättningarna för tagande av ytvatten och grundvatten blir likartade. Det vattenanskaffningsobjekt som sökanden har valt får inte heller i detta fall automatiskt företrädesrätt om det finns andra objekt som kanske medför mindre olägenheter. Samhällens viktiga vattenanskaffningsbehov skall dock även i fortsättningen med stöd av 2 kap. 11 § och särskilt dess 3 mom. väga tungt vid tillståndsprövningen.

I paragrafens 2 mom. finns ett stadganden om ett absolut hinder för meddelande av tillstånd. Detta hinder motsvarar i fråga om roll och betydelse 2 kap. 5 §, som skall tillämpas i samband med de flesta andra projekt enligt vattenlagen. Sistnämnda paragraf har reviderats vid två tillfällen, senast år 1994. Då justerades inte 9 kap. 8 §. Med beaktande av paragrafens roll och möjligheterna till en klar tolkning av den föreslås det att de följder som avses i 2 mom. uttryckligen skall jämföras med de följder som nämns i 2 kap. 5 §. Vid tillämpningen av lagen bör det givetvis beaktas att verkningarna av ett projekt är annorlunda i en grundvattenmiljö än i vattendragmiljö.

Ikraftträdelsestadgande. De föreslagna stadganden som gäller tillstånd föreslås tillämpade på ansökningsärenden som anhängiggörs efter att lagen har trätt i kraft. På anläggningar som har uppförts med stöd av gällande 1 kap. 28 § tillämpas den lag som gällde innan denna lag träder i kraft.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Lagförslaget berör huvudsakligen sådant om vilket inte tidigare stadgats närmare på lägre nivå än lag. Sådana stadganden behövs inte heller nu med anledning av de föreslagna lagändringarna. Ändringen av 2 kap. 6 § skapar dock ett behov att göra motsvarande komplettering i de stadganden i vattenförordningen som gäller tillståndsansökningshandlingarnas innehåll.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

L a g

om ändring av vattenlagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i vattenlagen av den 19 maj 1961 (264/61) 6 kap. 10 § 3 mom. samt *ändras* 1 kap. 6 § 1 mom. och 28 §, 2 kap. 11 § 2 mom. och 26 § 1 mom., 3 kap. 3 § 2 mom., 5 kap. 13 §, 6 kap. 10 § 2 mom. och 9 kap. 8 §, av dessa lagrum 2 kap. 26 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 6 augusti 1982 (606/82) och 5 kap. 13 § sådan den lyder delvis ändrad genom lag av den 29 juli 1976 (649/76), som följer:

1 kap.

Allmänna stadganden

6 §

Vid tillämpningen av denna lag anses som gräns för ett vattenområde mot land strandlinjen enligt medelvattenståndet. Om vattenståndet varaktigt förändras eller har förändrats, bestäms gränsen enligt vattenståndet efter förändringen. Gränsen mellan hav och landområde utgörs av den gräns för Finlands territorialvatten mot landsidan som avses i 3 § lagen om gränserna för Finlands territorialvatten.

28 §

Ägare eller innehavare av strand är, även om han inte är ägare av eller delägare i vattenområdet, för enskilt behov berättigad att framför stranden i vattendraget sätta ut förtöjningspåle eller förtöjningsboj för båt eller

anlägga brygga, båthus eller annan med dessa jämförbar anläggning som sträcker sig över annans vattenområde, om det kan ske utan att vålla ägaren av vattenområdet skada eller avsevärt men eller i vattendraget orsaka en sådan förändring eller påföljd som avses i 12—15 §§ i detta kapitel. En sådan rätt föreligger emellertid inte i hamnområde eller annat vattenområde som tagits i speciellt bruk.

Vattenområdets ägare skall ersättas för men som följer av åtgärden.

2 kap.

Allmänna stadganden om byggande i vattendrag

11 §

Som skada, men och annan förlust av förmån beaktas sådana påföljder som av byg-

gandet orsakats såväl allmänt intresse som egendom som tillhör en person som inte är delaktig i företaget, även inberäknat den omständigheten att sökanden får rätt att tillgodöra sig eller inlösa en viss anläggning, ett visst område eller annan egendom. Vid dikning och vattenståndsreglering anses sådan nyttohavare som nämns i 6 kap. 21 § inte delaktig i företaget. Som förmånsförluster vid jämförelse i enlighet med 6 § i detta kapitel anses också kostnaderna för sådana skador och nyttjanderätter, om vilka sökanden för att kunna genomföra projektet har avtalat särskilt med den som saken gäller, liksom även anskaffningskostnaderna för sådana områden som i samma syfte frivilligt har överlåtits till sökanden. Den andel som motsvarar en sådan förhöjning som avses i 11 kap. 6 § beaktas emellertid inte om den nämnda paragrafen skulle tillämpas ifall ett avtal saknades.

26 §

Vattendomstolen kan i tillståndsutslaget bevilja sökanden rätt att redan innan utslaget vunnit laga kraft inleda arbeten för genomförande av företaget och åtgärder som är nödvändiga för utförandet av arbete (*tillstånd att inleda arbeten*). Sådant tillstånd kan beviljas, om

1) ett skyndsamt inledande av arbetena måste anses viktigt för påbörjande eller förberedelser av ett sådant arbete som ingår i den långsiktiga byggnadsplan som ligger till grund för en ansökan, eller

2) uppskov med inledandet av arbetena skulle orsaka sökanden betydande skada och arbetet kan inledas utan att övriga former för utnyttjande av vatten eller naturen och dess funktion orsakas avsevärt varaktigt men om tillstånd förvägras eller tillståndsvillkoren ändras till följd av ändringssökande, eller

3) det är fråga om ett företag för vilket vattendomstolen beviljat tillstånd med stöd av 6 § 1 eller 3 mom. i detta kapitel och som inte nämnvärt inverkar på vattenförhållandena.

3 kap.

Tillgodogörande av vattenkraft

3 §

Dessutom gäller om förutsättningarna för

tillståndets beviljande vad som stadgas i 2 kap. 5 och 6 §§. Vid prövning av förutsättningarna för byggande av kraftverk skall i fråga om ibruktagande av vattenkraft som nytta beaktas det tjugofaldiga beloppet av priset på den elektricitet som årligen i medeltal utvinns med den ibruktagna vattenkraften. I övrigt skall den förmån och skada, det men eller annan förlust av förmån som orsakas av byggande, med beaktande även av värdet av de områden som enligt 4 § i detta kapitel skall inlösas, bestämmas på det sätt som stadgas i 2 kap. 11 §.

5 kap.

Virkesflottning

13 §

Den flottande kan i flottningsstadgan beviljas rätt att inrätta ny bädd eller i vattendraget eller på dess strand uppföra även andra än i 3 § i detta kapitel avsedda anordningar eller anläggningar för virkets utvältande och forsling i vattendraget, för flottgodsets förvarande i vatten och på strand samt dess skiljning och buntning, för under flottningen nödvändig eller vid dess avslutande på åtgärd av den flottande utförd uppläggning och förvaring av virke på marken samt för överförande av flottgodset från ett vattendrag eller del därav till ett annat, liksom även rätt att avlägsna anordning eller byggnad eller annan anläggning, som är menlig för flottningens bedrivande. Ovan avsedd rätt kan även beviljas flottande om den är påkallad för att i samband med nyttjande av vattendraget eller dess strand skydda allmänt eller enskilt intresse mot skadliga eller menliga påföljder av flottningens bedrivande.

Den flottande kan likaså i flottningsstadgan beviljas rätt att nyttja eller, då särskild anledning förekommer, inlösa område som är behövligt till grund för bädd, anordning eller anläggning eller annars för visst ändamål som nämns i 1 mom., eller erfordras för flottningsmaterielens vård eller flottningsarbetets ledning på orten. I flottningsstadgan kan den flottande likaså beviljas rätt att erhålla eller inlösa behövligt område för bostäder åt flottningsarbetare, om området behövs för fullgörande av en skyldighet som i lag är särskilt stadgad för flottande.

Om förutsättningarna för beviljande av i denna paragraf avsedd rätt, om tillståndsbe-

stämmelserna och övriga skyldigheter för tillståndstagaren samt om ersättning för skada, men eller annan förmånsförlust som följer av åtgärden gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om byggande i vattendrag. Om inledande av arbeten gäller vad som i 2 kap. 26 § stadgas om inledande av byggnadsarbeten.

6 kap.
Dikning

10 §

Vid dikningsförrättning handläggs även de ärenden som gäller ändring av plan som tidigare fastställts vid sådan förrättning, ärenden angående bildande av dikningsbolag samt bolagsmännens rättigheter och skyldigheter i bolaget liksom även de ärenden som miljövårdsnämnden enligt vad som stadgas nedan har hänvisat till dikningsförrättning.

9 kap.
Avledande av vatten för användning som vätska och tagande av grundvatten

8 §

För anläggande av grundvattentäkt och för annan åtgärd som avses i 1 kap. 18 § får

med beaktande av de undantag som stadgas i 2 mom. meddelas tillstånd ifall nyttan av åtgärden, med beaktande i fråga om dess förverkligande i tillämpliga delar av vad som stadgas i 6 § i detta kapitel, är avsevärt större än skada, men och annan förlust av förmån som följer av den.

Tillstånd till åtgärd som avses i 1 mom. får inte meddelas om åtgärden skulle leda till att vattentillgången till förfång för bosättningen och näringslivet skulle hindras eller försvåras på ett vidsträckt område eller till någon annan följd som kan jämföras med de följder som avses i 2 kap. 5 § i miljöns funktioner eller i naturförhållandena och förändringens verkningar genom arrangemang i samband med åtgärden inte kan förhindras.

Denna lag träder i kraft den 19 .

Vad som i denna lag stadgas om tillstånd tillämpas på sådana ansökningsärenden som anhängiggörs efter att denna lag har trätt i kraft. På anläggningar som före denna lags ikraftträdande har uppförts med stöd av 1 kap. 28 § tillämpas de stadganden som gäller när denna lag träder i kraft.

Helsingfors den 10 maj 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Kari Häkämies*

L a g om ändring av vattenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i vattenlagen av den 19 maj 1961 (264/61) 6 kap. 10 § 3 mom. samt
ändras 1 kap. 6 § 1 mom. och 28 §, 2 kap. 11 § 2 mom. och 26 § 1 mom., 3 kap. 3 § 2 mom., 5 kap. 13 §, 6 kap. 10 § 2 mom. och 9 kap. 8 §, av dessa lagrum 2 kap. 26 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 6 augusti 1982 (606/82) och 5 kap. 13 § delvis ändrad genom lag av den 29 juli 1976 (649/76), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. Allmänna stadganden

6 §

Vid tillämpningen av denna lag anses såsom gräns för vattenområde mot land strandlinjen enligt medelvattenstånd. Har vattenståndet varaktigt förändrats, bestämmes sagda gräns enligt vattenstånden efter förändringen.

6 §

Vid tillämpningen av denna lag anses som gräns för ett vattenområde mot land strandlinjen enligt medelvattenståndet. *Om vattenståndet varaktigt förändras eller har förändrats, bestäms gränsen enligt vattenstånden efter förändringen. Gränsen mellan hav och landområde utgörs av den gräns för Finlands territorialvatten mot landsidan som avses i 3 § lagen om gränserna för Finlands territorialvatten.*

28 §

Ägare eller innehavare av strand är berättigad, ändå att han ej är ägare av eller delägare i vattenområdet, att för enskilt behov framför stranden i vattendraget utsätta anörens påle för båt eller anlägga brygga, båt- hus, badhus samt tvätthus, badstuga eller annan sådan byggnad, som sträcker sig över annans vattenområde, såframt det kan ske utan att vålla ägaren av vattenområdet skada eller avsevärt men och i vattendraget förorsaka förändring eller påföljd, som i 12—15 §§ detta kapitel avses. Dylik rätt föreligger dock icke i hamnområde eller annat vatten-

28 §

Ägare eller innehavare av strand är, även om han inte är ägare av eller delägare i vattenområdet, *för enskilt behov berättigad att framför stranden i vattendraget sätta ut för- töjningspåle eller förtöjningsboj för båt eller anlägga brygga, båt- hus eller annan med des- sa jämförbar anläggning* som sträcker sig över annans vattenområde, om det kan ske utan att vålla ägaren av vattenområdet skada eller avsevärt men eller i vattendraget orsaka en sådan förändring eller påföljd som avses i 12—15 § i detta kapitel. En sådan rätt föreligger emellertid inte i hamnområde eller

Gällande lydelse

område, som tagits i speciellt bruk.

Vattenområdets ägare skall ersättas för men, som följer av åtgärden.

Föreslagen lydelse

annat vattenområde som tagits i speciellt bruk.

Vattenområdets ägare skall ersättas för men som följer av åtgärden.

2 kap.

Allmänna stadganden om byggande i vattendrag

11 §

Såsom skada, men och annan förlust av förmån beaktas påföljder av sagda beskaffenhet, som av byggandet förorsakats såväl allmänt intresse som annan i företaget icke delaktig person tillhörig egendom utan vederbörandes samtycke, även inberäknat den omständigheten, att sökanden erhåller rätt att tillgodogöra sig eller inlösa viss anläggning, visst område eller annan egendom.

Som skada, men och annan förlust av förmån beaktas sådana påföljder som av byggandet *orsakas* såväl allmänt intresse som egendom som tillhör en person som inte är delaktig i företaget, även inberäknat den omständigheten att sökanden får rätt att tillgodogöra sig eller inlösa en viss anläggning, ett visst område eller annan egendom. *Vid dikning och vattenståndsreglering anses sådan nyttohavare som nämns i 6 kap. 21 § inte delaktig i företaget. Som förmånsförluster vid jämförelse i enlighet med 6 § i detta kapitel anses också kostnaderna för sådana skador och nyttjanderätter, om vilka sökanden för att kunna genomföra projektet har avtalat särskilt med den som saken gäller, liksom även anskaffningskostnaderna för sådana områden som i samma syfte frivilligt har överlåtits till sökanden. Den andel som motsvarar en sådan förhöjning som avses i 11 kap. 6 § beaktas emellertid inte om den nämnda paragrafen skulle tillämpas ifall ett avtal saknades.*

26 §

Vattendomstolen kan i tillståndsutslag bevilja sökande rätt att redan innan utslaget vunnit laga kraft inleda arbeten för genomförande av företaget och åtgärder som är nödvändiga för utförandet av arbete (*tillstånd att inleda arbeten*). Sådant tillstånd kan beviljas, om

1) ett skyndsamt inledande av arbetena måste anses viktigt för påbörjande eller förberedelser av ett sådant arbete som ingår i den långsiktiga byggnadsplan som ligger till grund för en ansökan; eller

2) uppskov med inledandet av arbetena skulle *förorsaka* sökanden betydande skada och arbetet kan inledas utan att övriga former för utnyttjande av vatten eller *vattenmiljön* och dess funktion *förorsakas* avsevärt

26 §

Vattendomstolen kan i tillståndsutslaget bevilja sökanden rätt att redan innan utslaget vunnit laga kraft inleda arbeten för genomförande av företaget och åtgärder som är nödvändiga för utförandet av arbete (*tillstånd att inleda arbeten*). Sådant tillstånd kan beviljas, om

1) ett skyndsamt inledande av arbetena måste anses viktigt för påbörjande eller förberedelser av ett sådant arbete som ingår i den långsiktiga byggnadsplan som ligger till grund för en ansökan; eller

2) uppskov med inledandet av arbetena skulle *orsaka* sökanden betydande skada och arbetet kan inledas utan att övriga former för utnyttjande av vatten eller *naturen* och dess funktion *orsakas* avsevärt varaktigt men om

Gällande lydelse

varaktigt men, såvida tillstånd förvägras eller villkoren i tillstånd ändras till följd av ändringssökande; eller

3) fråga är om företag för vilket vattendomstolen beviljat tillstånd med stöd av 6 § 1 eller 3 mom. i detta kapitel och som inte nämnvärt inverkar på vattenförhållandena.

Föreslagen lydelse

tillstånd förvägras eller tillståndsvillkoren ändras till följd av ändringssökande, eller

3) det är fråga om ett företag för vilket vattendomstolen beviljat tillstånd med stöd av 6 § 1 eller 3 mom. i detta kapitel och som inte nämnvärt inverkar på vattenförhållandena.

3 kap.

Tillgodogörande av vattenkraft

3 §

Därjämte gäller om förutsättningarna för tillståndets beviljande vad i 2 kap. 5 och 6 §§ är stadgat. Vid prövning av förutsättningarna för byggande av kraftverk skall dock såsom nytta beaktas *endast* det tjugofaldiga beloppet av priset på den elektricitet, som med den i bruk tagna vattenkraften årligen i medeltal utvinnes. Skada, men och annan förlust av förmån, som *förorsakas* av byggandet, skola, med beaktande jämväl av värdet av de områden, som enligt 4 § detta kapitel skola inlösas, beräknas på sätt i 2 kap. 11 § 2 och 3 mom. sagts.

3 §

Dessutom gäller om förutsättningarna för tillståndets beviljande vad som stadgas i 2 kap. 5 och 6 §§. Vid prövning av förutsättningarna för byggande av kraftverk skall *i fråga om ibruktagande av vattenkraft som nytta* beaktas det tjugofaldiga beloppet av priset på den elektricitet som årligen i medeltal utvinns med den ibruktagna vattenkraften. *I övrigt* skall den förmån och skada, det men eller annan förlust av förmån som orsakas av byggande, med beaktande även av värdet av de områden som enligt 4 § i detta kapitel skall inlösas, bestämmas på det sätt som stadgas i 2 kap. 11 §.

5 kap.

Virkesflottning

13 §

Bör flottning i viss del av vattendrag anses vara av betydelse från allmän synpunkt, kan den flottande i flottningsstadga beviljas rätt att inrätta ny bädd eller i vattendraget eller på dess strand utföra även andra än i 3 § i detta kapitel avsedda anordningar eller anläggningar för virkets utvältande och forsling i vattendraget, för flottgodsets förvarande i vatten och på strand samt dess skiljning och buntning, för under flottningen erforderlig eller vid dess avslutande på åtgärd av den flottande utförd uppläggning och förvaring av virke på marken samt för överförande av flottgodset från vattendrag eller del därav till annat, så ock rätt att avlägsna anordning eller byggnad eller annan anläggning, som är menlig för flottningens bedrivande. Ovan avsedd rätt kan även beviljas flottande, såframt den är påkallad för att i samband med nyttjande av vattendraget eller dess strand

13 §

Den flottande kan i flottningsstadgan beviljas rätt att inrätta ny bädd eller i vattendraget eller på dess strand *uppföra* även andra än i 3 § i detta kapitel avsedda anordningar eller anläggningar för virkets utvältande och forsling i vattendraget, för flottgodsets förvarande i vatten och på strand samt dess skiljning och buntning, för under flottningen *nödvändig* eller vid dess avslutande på åtgärd av den flottande utförd uppläggning och förvaring av virke på marken samt för överförande av flottgodset från ett vattendrag eller del därav till ett annat, *likom även* rätt att avlägsna anordning eller byggnad eller annan anläggning, som är menlig för flottningens bedrivande. Ovan avsedd rätt kan även beviljas flottande om den är påkallad för att i samband med nyttjande av vattendraget eller dess strand skydda allmänt eller enskilt intresse mot skadliga

Gällande lydelse

skydda allmänt eller enskilt intresse mot skadliga eller menliga påföljder av flottningens bedrivande.

Under ovan angivna förutsättningar må flottande i flottningsstadga likaledes beviljas rätt att nyttja eller, där synnerlig anledning *därtill* förekommer, inlösa område, som är behövt till grund för bädd, anordning eller anläggning eller eljest för visst ändamål, som i 1 mom. angivits, eller erfordras för flottningsmaterielens vård eller flottningsarbetets ledning på orten. I flottningsstadga må den flottande likaledes beviljas rätt att erhålla eller inlösa behövt område för bostäder åt flottningsarbetare, såframt området erfordras för fullgörande av skyldighet, som i lag är särskilt stadgad för flottande.

Utbygges vattendraget av annan än flottande, må även denne beviljas rätt, som ovan avses.

Om ersättande av skada, men och annan förlust av förmån, vilken följer av beviljande av rätt, som i denna paragraf avses, *samt om skyldighet för den, som utför arbeten för flottningen, att säkerställa andras intressen*, gäller i tillämpliga delar vad om byggande i vattendrag i 2 kap. är stadgat.

Beträffande påbörjande av arbeten, som avse iståndsättande av vattendrag, gäller, vad i 2 kap. 26 § om inledande av byggnadsarbete är stadgat.

Föreslagen lydelse

eller menliga påföljder av flottningens bedrivande.

Den flottande kan likaså i flottningsstadgan beviljas rätt att nyttja eller, *då särskild* anledning förekommer, inlösa område som är behövt till grund för bädd, anordning eller anläggning eller annars för visst ändamål som nämns i 1 mom., eller erfordras för flottningsmaterielens vård eller flottningsarbetets ledning på orten. I flottningsstadgan kan den flottande likaså beviljas rätt att erhålla eller inlösa behövt område för bostäder åt flottningsarbetare, om området *behövs* för fullgörande av *en* skyldighet som i lag är särskilt stadgad för flottande.

Om förutsättningarna för beviljande av i denna paragraf *avsedd* rätt, *om tillståndsbestämmelserna* och övriga skyldigheter för tillståndstagaren samt om ersättning för skada, men eller annan förmånsförlust som följer *av åtgärden* gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om byggande i vattendrag. Om inledande av arbeten gäller vad som i 2 kap. 26 § stadgas om inledande av byggnadsarbeten.

6 kap.
Dikning

10 §

Vid dikningsförrättning handläggas jämväl ändring av plan, som tidigare fastställts vid sådan förrättning, samt ärenden angående bildande av dikningsbolag samt bolagsmännens rättigheter och skyldigheter i bolaget, så ock ärenden, som vattennämnden enligt vad nedan stadgas hänvisat till dikningsförrättning.

Gäller dikning av skogsmark huvudsakligen staten tillhöriga områden och har vederbörande statstjänsteman uppgjort plan för dikningen, behöver dikningsförrättning ej äga rum, förutom då myndighet eller den, vars fördel eller rätt saken kan angå, därom anholder.

Vid dikningsförrättning handläggs även *de ärenden som gäller* ändring av plan som tidigare fastställts vid sådan förrättning, ärenden angående bildande av dikningsbolag samt bolagsmännens rättigheter och skyldigheter i bolaget *liksom även* ärenden som *miljövårdsnämnden* enligt vad som stadgas nedan har hänvisat till dikningsförrättning.

(3 mom. upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

Avledande av vatten för användning såsom vätska och tagande av grundvatten

8 §

För anläggande av grundvattentäkt och för annan åtgärd, som i 1 kap. 18 § avses, må med undantag, som i 2 mom. stadgas, tillstånd meddelas, såframt nyttan av sagda åtgärd, med beaktande i fråga om dess förverkligande i tillämpliga delar av vad i 6 § detta kapitel stadgas, är avsevärt större än skada, men och annan förlust av förmån, som därav följer, *eller om allmänt behov påkallar åtgärdens vidtagande.*

Tillstånd till åtgärd, som i 1 mom. sägs, må ej beviljas, om åtgärden skulle leda till att vattentillgången till förfång för bosättningen och näringslivet skulle hindras eller försvåras på ett vidsträckt område eller att förhållandena i omgivningen eljest ur allmän synpunkt avsevärt skulle förändras på ett menligt sätt och förändringens verkningar genom anstalter i samband med åtgärden ej skulle kunna förhindras.

8 §

För anläggande av grundvattentäkt och för annan åtgärd som avses i 1 kap. 18 § får med beaktande av de undantag som stadgas i 2 mom. meddelas tillstånd ifall nyttan av åtgärden, med beaktande i fråga om dess förverkligande i tillämpliga delar av vad som stadgas i 6 § i detta kapitel, är avsevärt större än skada, men och annan förlust av förmån som följer av den.

Tillstånd till åtgärd som avses i 1 mom. får inte meddelas om åtgärden skulle leda till att vattentillgången till förfång för bosättningen och näringslivet skulle hindras eller försvåras på ett vidsträckt område *eller till någon annan följd som kan jämföras med de följder som avses i 2 kap. 5 § i miljöns funktioner eller i naturförhållandena och förändringens verkningar genom arrangemang i samband med åtgärden inte kan förhindras.*

*Denna lag träder i kraft den 19 .
Vad som i denna lag stadgas om tillstånd tillämpas på sådana ansökningsärenden som anhängiggörs efter att denna lag har trätt i kraft. På anläggningar som före denna lags ikraftträdande har uppförts med stöd av 1 kap. 28 § tillämpas de stadganden som gäller när denna lag träder i kraft.*
